

НИКОЛАЙ РАЙНОВ ЗМЕЙОВА НЕВЕСТА

chitanka.info

Имало едно време двама бедни хорица: мъж и жена. Те били бездетни и много жалили, че си нямат рожба. Веднъж жената рекла на мъжа си:

— Щом не ни е било писано да си добием рожба от сърце, да намерим някое дете сираче и да го осиновим. Да си го гледаме като свое.

— Добре — казал мъжът. — Ще изляза да потърся.

Той тръгнал и решил да прибере първото сираче, което срещне. Вървял по пътя и стигнал до един мост. На моста видял момиченце, окъсано, дрипаво, че седи на един камък и си играе с едно голямо яйце. Запярл се човекът при него и го попитал кое е, отде е, има ли си баща и майка.

— Нямам ни баща, ни майка — отвърнало девойчето. — Родителите ми умряха и аз ходя да прося от врата на врата, за да се храня.

— Какво е това яйце, с което си играеш?

— Не знам какво е. Преди малко го намерих ей там на пясъка, край реката.

Мъжът казал на момичето да дойде с него у тях — да им стане дъщеря — и то се съгласило. Отишло с него. Мъжът и жената почнали да го гледат като свое; не могли да му се нарадват. Девойчето си занесло и яйцето, сложило го край огнището и заспало от умора. На сутринта, когато помайчимата на девойчето станала, що да види: край огнището ходи един малък змей! Тя се уплашила и дигнала едно дърво да го убие, но змейчето й рекло:

— Защо ще ме убиваш, мамо? Аз съм ти син. Това момиче намери вчера едно яйце край реката и го донесе, а аз се излюпих тая нощ от яйцето. Щом сте осиновили девойчето, ще трябва да осиновите и мене.

Жената събудила мъжа си и му разказала всичко. Той отишъл да види змейчето и рекъл на жена си:

— Така ни е било писано, види се, тоя змей да се роди вкъщи и ние да го отгледаме. Няма що: ще го осиновим! До вчера няхаме ни едно дете, а днес имаме две; както се грижим за едното, тъй ще се грижим и за другото.

Оттогава и змейчето станало техен син. Минали години, змейчето и момичето станали за женитба. Змейт рекъл на родителите

си:

— Хайде ме оженете, та си вземете снаха — да ви шета и помага. Вие сте вече на години, сами не можете. Добре е да имате още една женска помощ.

Той казал това, защото виждал, че сестра му, осиновеното момиче, била ленива и не похващала работа: само гледала да се гизди, да ходи по хора и по седенки, да се сбира с моми и момци. Всичката работа въкъщи вършела бабичката. А змеят помагал на стареца: ходел за дърва, работел нивята, поел и косял ливадите, носел жито на воденица. Той бил много силен и работата му споряла.

Бабичката и старецът оженили змея. Минало, що минало — поискала да се омъжи и момата. И нея омъжили. Младоженецът я отвел да живее у дома му, а змеят довел своята невеста — да помага на свекъра и свекървата си. Змейовата сестра всеки ден им идвала на гости и на приказки: кой къде — тя все у майчини си на гости. Родило се на змея едно хубаво момиче: когато плачело, сълзите му ставали на злато, а когато се смеело, от устата му падали трендафили. Родило се момиче и на змейовата сестра, но то било грозно, черно, изприщено. Тя завидяла много на змейовата невеста, че си има такова хубаво дете, но си криела завистта. Един ден, като била у тях, запитала я добре ли живеят с мъжа си.

— Не мога да ти кажа рекла змейовата невеста. — Змеят ми поръча да не казвам никому нищо.

— Голяма работа! — сопнала се зълва й. — Какво има тук за криене? Грях ли е да кажеш на зълва си как живееш с мъжа си?

Нямало какво да прави змейовата невеста: за да не разсърди зълва си, тя й казала, че живее с мъжа си много добре.

— Денем — рекла тя — мъжът ми е змей и хората се боят от него; най-напред и аз се боях. Но нощем той си хвърля ризата и става човек; превръща се на хубав мъж — да ти е драго да го гледаш!

Тогава зълва й я научила да го изварди вечер, когато си съблече змейската риза, да му вземе ризата и да я хвърли в огъня.

— Изгори ли му веднъж ризата — рекла й тя, — той ще си остане завинаги човек. Така и ти ще заживееш като другите хора: стига са ти се смели, че водиш змей!

Невестата послушала зълва си. Още същата вечер извардила змея, взела му змейската риза и — право в огнището. Ала змеят усетил

изведнъж болка, причерняло му пред очите и паднал от мъка. След като се свестил, той рекъл на жена си с гневен глас:

— Махни се от мене! Не искам да те виждам вече. Ти си издала тайната ми пред хора и те са те научили на тоя ум. Проклета да си от мене: да ме търсиш девет години, девет царства да минеш, да скъсаш едни железни цървули и да изтриеш една желязна тояга от скитане; и чак тогава, когато ме намериш и се допреш до мене, клетвата ще падне и аз ще те взема отново за жена!

Като рекъл това, змеят изхвъркнал из къщи и се изгубил. Тя се затекла подире му, викала, плакала, кършила ръце, но той вече не се върнал. На заранта невестата обула едни железни цървули, взела в ръце една желязна тояга и тръгнала да търси мъжа си. Ходила, питала де кого срещне не е ли виждал змея, който се е превърнал на човек, ала никой нищо не можел да й каже. Един й викал; „Иди питай вятъра: той вее навсякъде, та може да го е видял!“ Друг я пращал при месеца — него да пита, а трети — при слънцето. Тя решила да върви да пита вятъра. Вървяла, вървяла цели три години минали, додето стигне до пещерния дворец, където живеел вятърът. Посрещнала я ветровата майка.

— Добър вечер, бабо — поздравила я невестата.

— Дал ти Бог добро, булка — отвърнала й ветровата майка. — Какво дириш по тия далечни места?

— Търся крилатия змей, който се е превърнал на човек, бабо, казаха ми да питам вятъра да не би да го е видял някъде или да е чул за него. Той вее навред — и по колиби, и по дворци, и по полета, и по гори — всичко чува, всичко знае: може и него да знае къде е.

— Добре, булка — рекла ветровата майка. — Ти се скрий тук някъде, че вятърът може да те смрази: той сутрин излиза топъл-топъл от леглото, но вечер се връща измръзнал и смразява всичко живо край себе си. Като се върне, ще го питам и ще ти кажа.

Дошъл си подир малко вятърът и майка му го запитала не знае ли нещо за змея. Той отговорил, че нищо не е чувал за него, и се прибрал да спи. На сутринта ветровата майка рекла на змейовата невеста:

— Синът ми, булка, казва, че нищо не бил чувал за змея. Ти иди питай месеца: той свети отвисоко, гледа надалеко и трябва да го е видял, защото змейовете ходят повечето пъти нощем. Ала от тук до чертозите на месеца има три години път; ще трябва да минеш балкани,

морета и канари, през които няма пътека. Вземи тия три златни ябълки и ги скрий; те ще ти потрябват. Вземи и тия три цветя. Ако срещнеш гора и не можеш да я минеш, изяж първия цвят: гората ще се раздвои, за да ти отвори път. Втория цвят ще изядеш, ако ти се случи да стигнеш до море: водата ще се раздели и възправи като стена отляво и отдясно, та ти ще минеш по сухо. А третия цвят ще изядеш, когато стигнеш до стръмни скали, през които няма път.

Ветровата майка показала на невестата пътя за чертозите на месеца и си влязла в пещерата, а булката тръгна. Вървяла цяла година, докато дошла до един непроходим балкан. Додето стига око на човека, само гора се виждало; дърветата и храстите били толкова гъсто преплетени, че през никъде не могло да се мине. Змейовата невеста изяла първия цвят, отворило ѝ се път и тя минала балкана. Пак тръгнала да върви. Вървяла, вървяла — цяла година. Минала горички, села, полета, реки, докато стигнала до морето. Тя изяла втория цвят и морето се разцепило надве; между стръмните водни стени се отворил път — и невестата минала по него. След като преминала морето, настъпила пак в полета, дъбрави и ливади, докато стигнала до едни стръмни скали — прави като стена и високи до облаците. И тук не мота да види никъде пътека. Изяла третия цвят, скалите се разцепили надве и тя минала през процепа. Тъй изтекли три години, откак невестата се била разделила с ветровата майка. Стигнала най-сетне в чертозите на месеца, изградени от прозрачни сини скали. Било среднощ, когато влязла в чертозите. Месецът не бил вкъщи. Излязла да я посрещне месечовата майка.

— Добре дошла, дъще! — рекла ѝ тя. — Какво дириш в тия далечни места?

— Добре заварила, бабо! — отвърнала невестата. — Шест години има, откак диря крилатия змей, който се е превърнал на човек. Дали не го знаеш де е?

— Не съм чувала за него — рекла ѝ месечовата майка. — Почакай да се върне месецът: него ще питам. Ти се скрий, защото той излиза вечер весел, но заран се прибира много ядовит и може да разкъса човека. Той свети цяла нощ: все ще да е слушал за змея от звездите, ако не го е виждал. Скрый се, па — като го запитам — ще ти обадя!

Върнал се на заранта месецът и майка му го попитала не знае ли де е змеят. Ала той бил много разгневен и троснато отвърнал, че нито го е виждал, нито го е чувал. Надвечер месецът излязъл из чертозите и майка му повикала невестата. Казала ѝ, че синът ѝ не знаел нищо за змея.

— Той свети нощем — рекла месечовата майка, а щом змеят се е превърнал на човек, той ходи денем, та месецът не може да го види. Я ти върви при слънцето; него питай! То свети цял ден и пуца люлки по цялата земя: негли ще да е видяло змея.

И тя показала на невестата пътя за към двореца на слънцето; освен това дала ѝ една златна хурка и ѝ поръчала да я скрие, че ще ѝ дотрябва с време. Невестата тръгнала. Пътят бил равен. През много царщини минала тя; пак вървяла три години, докато стигне до слънчовия дворец. Там стигнала надвечер. И слънцето не си било вкъщи; посрещнала я майка му.

— Добър ден, бабо — рекла змейовата невеста.

— Дал Бог добро, дъще — отговорила ѝ слънчовата майка. — Какво правиш тука?

— Дошла съм да те питам дали не знаеш къде е крилатият змей, който се е превърнал на човек. Слънцето, като грее отвисоко и цял ден гледа нашироко, все трябва да го е видяло някъде.

— Не знам, дъще — рекла слънчовата майка. — Синът ми може да го е видял. Ще го питам. Но ти се скрий тука някъде, защото слънцето ще дойде сърдито, та може да те изгори.

Невестата се скрила в избата на двореца; минало-неминало един час време, и слънцето си дошло — сърдито, разлютено. Майка му го попитала за змея, а то ѝ рекло:

— Виждах го. Змеят тегли от женска уста и страда от женски ръце. Той се е оженил за царската дъщеря в едно царство и сега царува там.

На сутринта слънцето си отишло рано-рано, а невестата излязла от избата. Слънчовата майка ѝ казала, че змеят се бил оженил за царската дъщеря в еди-кое си царство и там царувал.

— Защо търсиш змея? — попитала тя невестата.

— Мъж ми е отвърнала тя. — Аз му изгорих ризата, затова ме прокле девет години да го диря, през девет царщини да мина и да го намеря, след като скъсам едни железни цървули и се изтрие от лутане

желязната ми тояга. Ето, че цървулите ми се прокъсаха, тоягата ми съвсем окъся, а мъжа си не съм още намерила. Ако се докосна до него, той ще ме вземе отново за жена.

— Скоро ще го намериш, булка — рекла ѝ слънчовата майка. — Царството, дето царува змеят, не е далеч. Но как ще се доближиш до него, когато жена му е зла и ревнива: на никоя жена не дава да влиза в двореца — и не само да се допре до мъжа ѝ, ами дори и да го види? Ти ето какво ще направиш. Вземи това златно птиче: то знае да пее толкова хубаво, че всеки се унася, като го чуе, и му се иска все да го слуша как пее. Ще отидеш в столнината на змея, дето е дворецът му. Ще се изправиш пред вратите на двореца и ще почнеш да подхвърляш трите златни ябълки. Царицата ще те види и ще поиска да ги купи. Ти ѝ кажи, че ще ѝ ги дадеш, ако те пусне да пренощуваш на стълбата в двореца. Тя ще се съгласи, защото очите ѝ ще останат в ябълките. Като преспиш на стълбата, на заранта ще извадиш златната хурка и ще почнеш да предеш. Царицата пак ще те види и ще поиска да ѝ продадеш хурката. Ти ще ѝ кажеш, че и нея не даваш за пари, ами ще ѝ я дадеш, ако те пусне да пренощуваш пред вратата на царската стая. Тя пак ще се съгласи. На другата заран ще извадиш златното птиче. То ще запее и що има човек в двореца — все ще дойде да го чуе. Всички ще бъдат толкова обаяни от песента на птичето, че никой няма да те види как ще се допреш до царя.

Невестата взела златното птиче, скрила го и тръгнала за онова царство. Стигнала в столнината и всичко станало тъй, както била казала слънчовата майка. Когато се приближила до двореца, железните цървули вече съвсем се скъсали, а тоягата се изтрила чак до дървото. Невестата почнала да подхвърля трите ябълки нагоре и да ги лови. Те светели надалече — и царицата ги съзряла от прозореца на двореца. Тя излязла и попитала жената продава ли златните ябълки.

— Не ги продавам — рекла змейовата невеста.

Царицата ѝ обещала много пари, но жената не ги давала. — Ако много ти харесват — рекла ѝ тя, — ще ти ги дам, но искам да ме пуснеш една нощ да преспя на стълбите в двореца. Казват, че който пренощува на стълбите в някой дворец, сънувал хубави сънища.

— Добре — съгласила се царицата, — нощуйвай тая вечер.

И тя взела ябълките, а жената легнала на стълбата. Когато на сутринта царицата се събудила и запитала там ли е още оная жена,

казали ѝ, че седи на стълбата и преде със златна хурка. Тя отишла да я види. Очите ѝ останали в хурката: толкова била хубава. И нея поискала да купи, ала жената не я продавала. Пак ѝ давала пари връз пари, но оная не скланяла. Най-сетне змейовата невеста рекла:

— Ако толкова много ти се иска да предеш с тая хурка, да ти я дам, само че искам да ме пуснеш една вечер да спя пред вратата на царската стая. Чувала съм да казват, че който преспи пред царската стая, виждал насъне какво ще му се случи.

— Хубаво — рекла царицата, — преспи тая нощ!

Невестата ѝ дала хурката и вечерта легнала пред вратата на царската стая. На заранта, преди още да станат царят и царицата, змейовата невеста извадила златното птиче из пазвата си. То почнало да пее. Песента му била много хубава — толкова хубава, че всички царедворци, слуги и стражи се стекли да слушат. Стълбата, дето водела за към царските чертози, се изпълнила с хора. Птичето пеело за горите, за ручейте, за поляните с цветя, за звездите, за орачите по нивята, за бистрите кладенци и за облаците, които се оглеждат в тях. За каквото пеело птичето, всички го виждали пред себе си. Забравили се, че са в двореца: пренесли се в ливадите и горите, в полята и дъбравите. Чули песента и царят, и царицата. Тихо откrexнали вратата и най-напред подали глави, а сетне неусетно излезли и се спрели досами жената, която държала чудната птичка. А птичето още пеело. И тъкмо когато всички били унесени в песента и стоели неподвижно, замръзнали от обаяние, невестата се приближила до царя и го прегърнала. В това време птичето хвъркнало и кацнало на прозореца, а царицата се спуснала да го гони. То почнало да се вие, хвърчейки в кръг под прозореца, и тя се навела да го улови, но то не се дало. По едно време царицата посегнала с ръка толкова живо, че се килнала от прозореца и паднала долу мъртва, а птичето отлетяло в двореца на слънцето. Царят рекъл на невестата:

— Простена да бъдеш отсега!

И я прибрал в двореца.

Оттогава те двама си заживели честито, както приляга на мъж и жена. Но невестата почнала да тъжи за детето си, което не била виждала цели девет години. А в това време свекърът ѝ и свекърва ѝ били умрели, та момичето се прибрало при сестрата на змея. Ала тя го мразела, че е по-хубаво от нейното, и не можела да намери мъки, с

които да го мъчи: пращала го на воденица и на извор за вода — посред нощ, на нивата — всред зима. Момичето все плачело, а сълзите му капели и се обръщали на злато; и колкото повече плачело то, толкова повече се радвала мащехата, която прибирала златото. Но понякога момичето се и засмивало — когато си играло с децата или когато чуело някоя добра дума от своя побацим; тогава от устата му падали едри червени трендафили.

Един ден змейовата сестра чула в селото, че глашатаят вика — всички, които имат момичета от осем до десет години, да ги доведат в царския дворец: царят искал да ги види. Там щяло да има богато угощение и на всяко момиче царят щял да даде по десет жълтици. Жената още същия ден повела със себе си двете момичета, защото била ненаситна за пари. Водила ги, що ги водила, стигнали до едно поле, цяло обрасло в тръни. Там змейовата сестра се замислила. „Ако отведа и двете момичета в двореца — рекла си тя на ума, ще сгреша. Царят може да иска да си осинови момиче: той ще вземе по-хубавото, а моето ще върне. Най-добре ще бъде да оставя братовото си момиче в тръните, а да заведа нашето.“ И тя извадила очите на момичето, за да не намери пътя към двореца, оставила го в тръните, а своето повела към града.

Момичето се лутало по трънестото поле и плакало, защото било босо, па и сляпо, а тръните го бодели. Навред, отдето минело, по пътя капело злато. Един овчар си пасял тоя ден стадото някъде по онова поле и видял златото — на малки купчини разхвърляно между тръните — и почнал да го събира. Тъй тръгнал овчарят по дирите на сляпото момиче и го видял на едно място — паднало от умора и болки и разтикано. Пред него се бил струпал цял куп злато. Той му се обадил и го запитал чие момиче е, отде иде, как е изпаднало там. Детето му казал, че е сираче; мащеха му го била повела при царя — че искал да го види, но по пътя ѝ хрумнало нещо, та му извадила очите и го оставила да се лута в тръните. Овчарят прибрал детето при себе си през деня, а вечерта го повел към дома си. Стигнали в селото, където живеел овчарят; жена му била зла; тя още отдалеч — като видяла, че мъжът ѝ води сляпо момиче, — почнала да му крещи:

— Не те ли е грях да водиш това дете при нас да гладува? Много имаме за себе си, ами и него ще храним! Я го отвеждай скоро, отдето си го довел!

Момичето се заплакало от жал — и от очите му почнали да капят едри сълзи, които се обръщали в злато. Като видяла овчарката това, силно се зарадвала и рекла:

— Жив да си ми, мъжо, че доведе това момиче — да ни бъде разтуха! А туй, що казах преди малко, беше на шега.

Тогавя на момичето станало много драго, то се засмяло — и от устата му почнали да капят едри трендафили.

— Сбирай, собирай, мъжо! — рекла зарадвана овчарката. — Виж, какви са едри и миризливи: ще вървим да ги продадем в града. Такива трендафили никъде няма.

А когато овчарят показал на жена си торбата, която бил напълнил със злато, като ходил между тръните, нейната радост нямала край. Тя нагостила момичето добре и му постлала да спи край огнището. То пръв път заспало честито и спокойно; на душата му било толкова весело, че цяла нощ се усмихвало в съня си — и на постелката се натрупал голям куп трендафили. На другия ден и в село дошъл глашатай да вика: „Която майка има девойче от осем до девет години — да го отведе при царя на угощение.“ Овчарят и овчарката се питали един друг какво да правят. Ако отведат момичето, царят може да го хареса и — като чуе, че е сираче — да им го вземе; ако ли не го отведат, хората може да кажат, че са го скрили, та царят да ги накаже. Мислили, мислили, най-сетне жената рекла на овчаря:

— Мъжо, ти отведи момичето, па кажи, че си е наша рожба. Каквото и да ти обещава царят, за да му дадеш момичето, недей му го дава. Па вземи и трендафилите, та ги продай там.

Овчарят взел трендафилите, повел момичето за ръка и се запътил към града, дето живеел царят. В широките царски градини вече се били събрали хиляди девойчета. Овчарят завел детето в градината, оставил го на едно място между децата и се отправил за града да продава трендафилите. Като прекосявал градината пред двореца, оттам излезли царят и царицата. Те видели едрите трендафили — червени като кръв, от които се разнасяло чудно благоухание.

— Колко искаш за тия трендафили? — попитала царицата.

— Пари не ща, очи искам — рекъл овчарят.

— Очи ли? — почудила се царицата. — Че кой ще ти даде очите си за тия трендафили?

— Имам едно момиче — рекъл той. — Лоши хора са му извадили очите! Ако се намери някой да му тури очи, та да прогледне, ще му дам трендафилите.

— Откъде си набрал тия трендафили? — запитал царят. — Никъде не съм виждал такива хубави и миризливи.

— Царю честити — рекъл овчарят, — когато моето момиче се разплаче, от очите му тече злато, а когато се засмее, от устата му капят трендафили. От него съм ги събрал.

— Къде е момичето ти? — попитала нетърпеливо царицата, която подозряла, че ще да е дума за нейното девойче.

— Ей го там, в градината, при другите деца! — посочил с ръка овчарят.

Царят и царицата отишли в градината и познали своето девойче, макар да не го били виждали девет години. Те го разпитали за всичко от начало до край и разбрали, че го е ослепила помайчимата му. Като обикаляли насам-натам между девойчетата, те видели и черното момиче, до което седяла майка му. Змеят познал сестра си, но тя не го познала, защото не го била виждала никога в човешки образ.

Царят ѝ рекъл:

— Ти си извадила очите на моето момиче. Аз ще извадя сега твоите, за да му ги туря да прогледне.

Жената много се уплашила и побързала, та рекла:

— Ето му очите, царю честити! — И ги извадила из кърпата си, дето ги била прибрала.

Тогава царят залепил очите на момичето, прошепнал някакви думи, които знаят само змейовете, и девойчето прогледнало.

Сетне почнало угощението; всички събрани се веселили и пели цял ден и цяла нощ. На заранта царят дал на девойчетата по десет жълтици, овчаря наградил богато, а своето момиче прибрал — и то станало най-хубавата и най-добра царска дъщеря. А завистливата си сестра пропъдил от границите на своята царщина.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.